

Štandardný postup pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti v zubnom lekárstve počas pandémie COVID-19 bežného pacienta

1. Zubný lekár poskytuje telefonickú podporu, manažment, vyšetrenie a ošetrovanie pacienta počas štandardných hodín schválených príslušným VÚC pre ambulanciu zubného lekárstva (ďalej len "ambulancia"). Postupuje v súlade s aktuálnym znením Usmernenia Hlavného hygienika SR a platným štandardným, preventívno-diagnosticko-terapeutickým postupom pre COVID-19. Na dennej báze sleduje usmernenia, rozhodnutia a pokyny Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky, Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky, orgánov samosprávy a hlavného odborníka MZ SR pre odbor zubné lekárstvo.
2. Pre účely týchto opatrení sú definované nasledovné kategórie pacientov:
 - 2.1. **Bežný pacient** – pacient COVID-19 negat. : každá zdravá osoba alebo osoba s negatívnym COVID-19 testom alebo bez iného respiračného ochorenia (napr. chrípky, nádchy, a pod.)
Klasifikácia prípadov.
 - 2.2. Možný prípad : Každá osoba, ktorá spĺňa klinické kritériá
 - 2.3. Pravdepodobný prípad : každá osoba, ktorá spĺňa klinické kritériá, má epidemiologickú súvislosť alebo každá osoba, ktorá spĺňa diagnostické kritériá
 - 2.4. Potvrdený prípad : každá osoba, ktorá spĺňa laboratórne kritériá.

3. OŠETRENIE BEŽNÉHO PACIENTA

3.1. Požiadavky na pacienta pred vyšetrením

- pacient sa na ošetrovanie objedná telefonicky alebo e-mailom
- pri vstupe do zdravotníckeho zariadenia pacient musí mať na tvári rúšku,
- pacient pri vstupe do zariadenia si dezinfikuje ruky dezinfekčným prípravkom s obsahom alkoholu,
- personál zubnej ambulancie musí mať vždy prehľad, ktoré osoby v danom momente boli v čakárni. Ideálne, ak je v čakárni iba jedna osoba,
- personál v zubnej ambulancii musí mať na tvári ochranné rúško, ideálne respirátor a ochranné rukavice.

3.2. Postup pred vyšetrením a ošetrením pacienta

Ošetrojúci zubný lekár alebo poverený zdravotnícky pracovník preverí podozrenie na ochorenie COVID-19 :

- meraním telesnej teploty bezkontaktným teplomerom,
- anamnestickým rozhovorom, ktorý je podporený čestným vyhlásením dotazníkom,

3.3. Z epidemiologických dôvodov je nevyhnutné eliminovať vzájomný kontakt pacientov v ambulancii. Ak to situácia umožňuje, čakáreň je pre pacienta uzavretá a pacient príde len po predchádzajúcom telefonickom vyzvaní z auta,

alebo vonkajších priestorov. V čakárni sa zdržuje minimálny počet osôb. Je vhodné po každom pacientovi zvýšiť frekvenciu dekontaminácie aplikáciou dezinfekčného sprayu (najmä na kľučky), aby sa zabránilo krížovej expozícii cez kľučky.

- 3.4. V ambulancii zubného lekára pracuje nevyhnutný počet zamestnancov potrebný pre daný výkon obmedzený na minimum.
- 3.5. Personál ambulancie dodržiava pri prevádzke ambulancie dôslednú hygienu a častejšiu dezinfekciu. Odporúča sa používanie oxidačných prostriedkov a prostriedkov, ktoré znižujú povrchové napätie hydrofóbných materiálov. K opakovanej kontaminácii dochádza kontaktom rukami najmä na klávesnice PC, kľučky na oknách, kľučka na autokláve /sterilizátore, ktoré je nutné dezinfikovať po každom pacientovi a na záver ordinačnej doby. Je potrebné pravidelne vetrať pred začiatkom ordinovania a medzi jednotlivými zákrokmi. Medzi jednotlivými zákrokmi je potrebné dezinfikovať povrchy, v prípade predpokladu kontaminácie aerosolom je vhodné použiť germicídny žiarič (najskôr dezinfekcia + germicid = spolu účinkovať). Z čakárne sú odstránené časopisy a ostatné, iné predmety, ktoré môžu spôsobiť kontamináciu.

4. POSTUP PRI OŠETROVANÍ PACIENTA

- 4.1. Pravidelné umývanie rúk umývacou emulziou a teplou až horúcou vodou, najmenej 20 sekúnd, s následnou dezinfekciou prostriedkom na báze alkoholu. Ruky je dôležité umývať pred vyšetrením/ošetrením pacienta, predtým ako si natiahne rukavice a po ukončení ošetrenia pacienta.
- 4.2. Ošetrojúci zubný lekár a asistujúca sestra alebo zubný asistent sú vybavení osobnými ochrannými, pracovnými pomôckami (ďalej len "OOPP") vhodnými na zabránenie expozícii kvapôčkovej respiračnej infekcie, prenášanej aerosólom. Tieto OOPP pre personál predstavujú:
 - dýchacia maska normy minimálne FFP2. Pokiaľ ošetrojúci zubný lekár disponuje maskou normy s výdychovým ventilom, túto je potrebné ešte prekryť chirurgickou rúškou, aby sa minimalizovalo riziko potenciálnej kontaminácie ovzdušia, v prípade, že by bol zubný lekár asymptomatický nosič vírusu SARS-CoV-II. Tvárové ochlpenie u mužov je potrebné upraviť tak, aby dýchacia maska správne tesnila. Je potrebné klásť dôraz na správnu tesnosť masky a obmedziť dotyk s vonkajšou stranou masky.
 - okuliare s bočnicami a / alebo celotvárový, priehľadný štít,
 - ochranná pokrývka hlavy,
 - jednorazový ochranný odev - oblečenie s dlhým rukávom zakrývajúce aj nohy Pri ošetrovaní bežných pacientov alternatívu môže predstavovať klasický bavlnený chirurgický plášť, ktorý sa dá prať pri teplotách nad 65°C

pre ochranu zubného lekára a sestry. Oblečenie je potrebné meniť po každom zákroku, pri ktorom vznikajú v ambulancii kvapôčky a infekčný aerosól. Pracovný odev pri praní sa nesmie miešať s bežným oblečením. Z hygienicko – epidemiologických dôvodov je jeho čistenie nutné vo verejných pracovniach na to určených alebo vo vlastnej réžii v práčke situovanej v priestoroch poskytovateľa zdravotnej starostlivosti. Vypraté prádlo musí byť vyžehlené bez použitia pary (t. j. na sucho),

- jednorazové rukavice,
- osobné predmety ako hodinky, prstene, retiazky, náramky je nutné odložiť mimo miestnosť, v ktorej sú vykonávané zákroky,
- je potrebné dôsledne separovať infekčný odpad v zmysle prevádzkového poriadku,
- automatizovať obliekanie a vyzliekanie ochranných pomôcok a vopred o tom zaškoliť všetkých pracovníkov. Inštruktážne video je k dispozícii na nižšie uvedenom linku:

<https://www.standardnepostupy.sk/prevencia-a-oopp/>

5. INDIKÁCIE ZUBNOLEKÁRSKEHO OŠETRENIA v podmienkach zubnej ambulancie.

- V prípade rizikových pacientov s celkovými ochoreniami odporúčame manažovať ich ošetrovanie na začiatok ordinačných hodín, aby sa minimalizovalo riziko infekcie.

5.1. Odporúča sa obmedziť používanie prístrojov, ktoré vytvárajú pri ošetrovaní aerosól (turbínová vrtáčka, ultrazvukové nástroje, pieskovače). Uprednostňujeme použitie vysokootáčkového otáčkového mikromotorového násadca s chladením vodou bez vzduchu, aby nedochádzalo k tvorbe kvapôčky a aerosólu. Pri použití vysokorychlostného násadca odporúča sa použiť koferdam, ktorý znižuje riziko prenosu infekcie. Asistujúci aktívne odsáva. Použitie veľkých odsávačov znižuje tvorbu kvapôčok a aerosólu. Pacienta inštalujeme do vhodnej polohy, aby sme zabránili provokácii kašľania.

- Pred ošetrovaním je vhodné na začiatku zákroku nechať pacienta vypláchnuť roztokom 1 % peroxidu vodíka.
- Zubný lekár indikuje všetky preventívne, diagnostické a terapeutické zubnolekárske výkony v rámci svojho odborného zamerania.

Vypracoval:

prof. MUDr. Neda Markovská CSc, hlavná odborníčka pre zubné lekárstvo